

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ

НАДІЖКО Марина Миколаївна - співробітник Українського науково-дослідного інституту спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України

DOI:10.32782/LAW.2019.3.17

В статье проведён анализ теоретических вопросов, касающихся правового регулирования судебно-экспертной деятельности в Украине. По результатам проведенного исследования, обращается внимание на то, что эффективная борьба с преступностью невозможна без использования современных достижений различных областей знаний и передовых технологий. Акцентировано внимание на то, что судебно-экспертная деятельность в Украине помогает в реформировании органов юстиции, в частности, при принятии изменений и дополнений в ряд нормативно-правовых актов, а также при разработке концептуальных идей путём дальнейшего системного реформирования правоохранительной системы, которая должна осуществляться с учетом положительного мирового опыта и общепризнанных международных стандартов и практик, в соответствии с состоянием развития общественных отношений в нашем государстве. Также обращается внимание на то, что результаты анализа актов законодательного регулирования правоотношений, которые связаны с назначением и проведением судебных экспертиз содержат определенные несогласованности, касающиеся деятельности отдельных субъектов и определяют границы государственного контроля в сфере судебно-экспертной деятельности, порядка проведения судебных экспертиз, материального и социального обеспечения судебных экспертов и тому подобное.

Ключевые слова: правовое регулирование, досудебное расследование, судебно-экспертная деятельность, технико-криминалистическая деятельность, судебно-экспертные учреждения, судебные экспертизы

Постановка проблеми

Становлення України як демократичної держави, удосконалення правового регулювання використання спеціальних знань з метою належного та ефективного забезпечення захисту прав і законних інтересів як фізичних, так і юридичних осіб і держави, усунення неузгодженості положень законодавства в частині проведення експертиз об'єктивно вимагають аналізу сучасного стану правового регулювання діяльності судово-експертних установ в Україні.

Останнім часом процеси, які відбуваються у нашій країні, пов'язані не лише з розробкою та прийняттям нових нормативно-правових актів, а й зі створенням принципово нових правоохоронних органів (Національне антикорупційне бюро України [20], Державне бюро розслідувань [19]) також відбувається трансформація вже існуючих правоохоронних органів (Служба безпеки України [23], Генеральна прокуратура України [22], Національна поліція [21] та ін.).

З реформуванням правоохоронної системи змінюються підходи й до системи судово-експертних установ в Україні, все частіше виникає потреба впровадження у практичну діяльність нових ідей, інновацій, наукових розробок та сучасних методик експертних досліджень [18, с. 149].

Завдання, які стоять перед судово-експертними установами, службами та підрозділами, вимагають пошуку та визначення шляхів підвищення ефективності існуючої систе-

¹ Стаття надійшла до редакції 02 серпня 2019 року.

ми організації судово-експертної діяльності, оптимізації її організації та правового забезпечення. Це, насамперед, застосування новітніх досягнень науки і техніки, стандартизація та сертифікація єдиних науково-обґрунтованих методик судово-експертних досліджень, вирішення нетрадиційних експертних завдань, скорочення термінів виконання експертиз, підвищення їх об'єктивності, якості та доказової цінності [4, с. 234].

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Окремі проблеми, які стосуються судово-експертної діяльності в Україні, у різні часи досліджували А. С. Гобєєв, А. Г. Єгоров, А. І. Железняков, І. В. Пиріг, А. С. Плєскачевський, Е. Б. Сімакова-Єфремян, А. І. Лозовий, А. І. Устінов, В. В. Філіппов, О. В. Хомутенко та інші. Разом з тим, питання, які стосуються правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні залишається недостатньо вивченим та потребує подальших наукових пошуків.

Метою статті є дослідження питань, які стосуються правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні з урахуванням останніх змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів України.

Виклад основних положень дослідження

Ефективна боротьба зі злочинністю у нашій країні неможлива без використання найсучасніших досягнень різних галузей наукових знань і передової технічної думки. Провідниками цих досягнень завжди були та залишаються експерти: криміналісти, хіміки, фізики, біологи, економісти і представники інших експертних спеціальностей. Саме їхні знання допомагають слідчому і слідчому судді встановити істину у кримінальному провадженні, викрити винного, виправдати невинного [1, с. 97].

Дослідження судово-експертної діяльності в Україні допомагають державі у реформуванні судочинства, зокрема, прийнятті змін та доповнень до ряду нормативно-правових актів, а також опрацювання концептуальних розробок шляхів подальшого системного реформування правоохоронних органів та судочинства, які мають здійснюватися

з урахуванням досвіду передових країн світу та загальновизнаних міжнародних стандартів, у відповідності до стану розвитку суспільних відносин у нашій державі.

Так сталося, що ступінь наукових розробок з питань, які стосуються законодавчого регулювання судово-експертних установ в Україні є незначним і потребує комплексного підходу та наполегливої системної праці як судової, так і законодавчої та виконавчої гілок влади [25, с. 94].

На думку П. І. Репешко, «... необхідність реформування судово-експертної діяльності з метою забезпечення повноцінної реалізації в ній демократичних засад, верховенства права, законності, об'єктивності та незалежності свідчить про гостроту проблеми, оскільки питання законодавчого регулювання діяльності відомчих судово-експертних установ в Україні потребують подальших досліджень» [25, с. 94]. Також одночасно із реформуванням правоохоронної системи змінюється і система судово-експертних установ в Україні, яка потребує впровадження у практичну діяльність нових ідей, інновацій, наукових розробок та сучасних методик експертних досліджень.

Судово-правова реформа, яка здійснюється в нашій державі, передбачає удосконалення механізмів державного регулювання розвитку судово-експертної діяльності [25, с. 93].

Правову основу діяльності судово-експертних установ складають: Конституція України, законодавчі акти різних галузей права: Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) [5], Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК України) [26], Кодекс адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [3], Господарський процесуальний кодекс України (далі – ГПК України) [2], Митний кодекс України [6] та Закон України «Про судову експертизу» [24], міжнародні договори у сфері судово-експертної діяльності, а також відомчі накази, інструкції та положення.

Враховуючи те, що визначення засад судової експертизи відповідно до п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України має здійснюватися виключно законами України, цілком природно, що законодавче регулювання судово-експертної діяльності має проводитися з дотриманням цієї конституційної норми.

Як свідчать результати аналізу актів законодавчого регулювання правовідносин, пов'язаних із призначенням та проведенням судових експертиз, вони містять окремі неузгодженості щодо:

– діяльності окремих суб'єктів та визначення меж державного контролю у сфері судово-експертної діяльності;

– порядку проведення судових експертиз;

– матеріального і соціального забезпечення судових експертів та інші.

Досліджуючи питання призначення судової експертизи у кримінальному, адміністративному, господарському й цивільному процесуальному законодавстві України, Митному кодексі України та у Законі України «Про судову експертизу», необхідно звернути увагу, що окремі положення зазначених нормативно-правових актів мають протиріччя.

Так, наприклад, виходячи з положень ст.ст. 242, 244, 332 КПК України, ст. 103, 104, 108 ЦПК України, ст.ст. 102, 103, 106 КАС України, ст.ст. 99, 100, 103 ГПК України та ст. 357 Митного кодексу України, проведення експертизи може бути доручено відповідній державній експертній установі або конкретному експерту (експертам). У зв'язку з цим, перелік суб'єктів судово-експертної діяльності визначається ст. 7 Закону України «Про судову експертизу». Зокрема, судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, а в інших випадках – також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених законом. Водночас, ч. 3 ст. 7 Закону України «Про судову експертизу» містить виключне право здійснення державними спеціалізованими установами судово-експертної діяльності, пов'язаної з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз. Разом з тим такі обмеження відсутні у процесуальному законодавстві, що свідчить про певні неузгодженості у сфері правового регулювання судово-експертної діяльності.

Як уже було зазначено вище, базовим нормативно-правовим актом, який регулює судово-експертну діяльність, є Закон України «Про судову експертизу», який визначає правові, організаційні та фінансові основи судово-

експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки [24].

Зокрема, система судово-експертних установ в Україні регулюється ст. 7 Закону України «Про судову експертизу». Такі спеціалізовані установи функціонують у системах Міністерства юстиції, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства охорони здоров'я, Міністерства оборони, Служби безпеки та Державної прикордонної служби України.

До повноважень державних спеціалізованих установ належить надання роз'яснень для суб'єктів призначення судових експертиз, а саме: суддів, слідчих, прокурорів, адвокатів та громадян щодо повноважень суб'єктів судово-експертної діяльності.

На даний час в Україні функціонує шість НДІСЕ: Дніпровський, Донецький (у зв'язку з частковою окупацією окремих територій Донецької області тимчасово перенесений у м. Слов'янськ), Київський, Львівський, Одеський, Харківський та Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності.

Основним відомчим нормативно-правовим актом, яким керуються НДІСЕ, є «Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень» та «Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень», затверджені Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5, зі змінами від 2004 р. № 144/5, 2005 р. № 59/5, 2006 р. № 126/5, 2008 р. № 1198/5, 2009 р. № 965/5, 2012 р. № 1950/5, 2015 р. № 1350/5, 2019 р. № 83/5, 2019 р. № 563/5 [14; 15].

Управління системою НДІСЕ здійснює Департамент з питань судової роботи та банкрутства Міністерства юстиції України. При міністерстві створені міжвідомча Координаційна рада з проблем судової експертизи та Центральна експертно-кваліфікаційна комісія, а також Наукова консультативна та методична рада з проблем судової експертизи.

Судово-експертні установи Міністерства юстиції України забезпечують діяльність судів усіх рівнів, НАБУ, САП, слідчих органів МВС,

СБУ, органів прокуратури, митних органів та інших установ. Поряд з виконанням широкого кола судових експертиз установи здійснюють наукову розробку теоретичних та практичних засад судової експертизи, нових методик експертних досліджень, підготовку та атестацію судових експертів за напрямками досліджень.

Так, зокрема, *Київський НДІСЕ* (КНДІСЕ) є найбільшою судово-експертною установою Міністерства юстиції України. У його структурі функціонує п'ять багатопрофільних лабораторій та два відділи, що безпосередньо займаються провадженням судових експертиз. Зокрема, криміналістичних, інженерно-технічних, автотехнічних, психологічних, економічних, товарознавчих та спеціальних видів досліджень, організації експертної діяльності, а також військових експертиз.

Крім криміналістичних експертиз, у КНДІСЕ проводяться економічні, автотехнічні, будівельно-технічні, товарознавчі, ґрунтознавчі, біологічні, матеріалів, речовин та виробів, фоноскопічні, комп'ютерно-технічні та телекомунікаційні, вибухотехнічні, лінгвістичні та писемного мовлення, визначення вартості робіт і нерухомого майна, землеустрою та оцінки земель, безпеки життєдіяльності, пожежно-технічні та електротехнічні, інженерно-екологічні, проектної документації у будівництві, якості та вартості дорожньо-будівельних робіт, об'єктів інтелектуальної власності, мистецтвознавчі, товарознавчі військового майна, техніки та озброєння, психологічні та ін.

До структури Київського НДІСЕ входять сім регіональних відділень: Вінницьке, Житомирське, Кропивницьке, Тернопільське, Хмельницьке, Черкаське та Чернігівське.

У структурі *Одеського НДІСЕ* (ОНДІСЕ) функціонують спеціалізовані лабораторії криміналістичних, автотехнічних, будівельно-технічних, фізичних та хіміко-біологічних досліджень, економічних та судово-бухгалтерських досліджень, а також математичного моделювання і автоматизації. Крім загальноприйнятих для відомства експертиз, інститут спеціалізується на проведенні судово-фоноскопічних, електро-акустичних та експертиз комп'ютерної техніки і програмних продуктів. ОНДІСЕ також підпорядковані два територіальні відділення – Миколаївське та Херсонське.

Харківський НДІСЕ (ХНДІСЕ) імені М. С. Бакаріуса – одна з провідних науково-дослідних установ. В інституті проводяться більше, як тридцять видів криміналістичних, судово-хімічних, біологічних, фізичних, судово-автотехнічних, будівельно-технічних, товарознавчих досліджень, а також судово-бухгалтерські та інші експертизи. У ХНДІСЕ функціонує відділ теорії судової експертизи, в якому є інформаційно-обчислювальний центр, який розробляє автоматизовані банки даних, інформаційно-пошукові системи та ін. До ХНДІСЕ також відносяться Полтавське та Сумське регіональні відділення.

Дніпропетровський, Донецький та Львівський НДІСЕ проводять усі види криміналістичних експертиз, а також автотехнічні, будівельно-технічні, товарознавчі, судово-економічні та інші експертизи. Інститути обслуговують південно-західні області лівобережної частини України, східні та західні регіони.

До структури цих закладів відносяться Запорізьке, Луганське (дислокується на даний час у м. Слов'янськ Донецької області), Волинське та Закарпатське відділення.

Найбільшою за своєю чисельністю та завданнями, які на неї покладені, є Експертна служба МВС України. До її складу входять *Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України* (ДНДЕКЦ) – головна установа служби, яка здійснює організаційно-управлінське та науково-методичне керівництво діяльністю служби та територіальні науково-дослідні експертно-криміналістичні центри (НДЕКЦ), які знаходяться в областях України.

Основним нормативно-правовим актом, який регламентує діяльність Експертної служби, є Положення про Експертну службу МВС України, затверджене наказом МВС від 03.11.2015 № 1343 (далі – Положення) [9].

Відповідно Положення, до основних завдань служби віднесено: здійснення судово-експертної діяльності, залучення працівників до досудового розслідування та судового розгляду, сертифікаційних та інших випробувань, оцінки майна, забезпечення функціонування обліку знарядь кримінальних правопорушень, інформаційно-пошукових систем, підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників як судових експертів.

Служба відповідно до покладених на неї завдань:

1) здійснює організаційно-управлінське та науково-методичне забезпечення судово-експертної діяльності, у тому числі розробляє методи проведення судових експертиз;

2) проводить судову експертизу в кримінальному, виконавчому провадженні, адміністративних, цивільних та господарських справах, справах про адміністративні правопорушення за такими основними класами, як: криміналістичні, матеріалів, речовин та виробів, інженерно-технічні, економічні, товарознавчі, комп'ютерно-технічні, медико-біологічні (методом ДНК-аналізу) та інші експертизи;

3) здійснює наукову та науково-технічну діяльність у галузі судової експертизи, організовує і бере участь у проведенні семінарів, «круглих столів», форумів, інших заходів;

4) інші повноваження, передбачені законодавством України.

ДНДЕКЦ і НДЕКЦ діють на підставі положень, що затверджуються МВС України.

Наступна група суб'єктів судово-експертної діяльності – *державні спеціалізовані судово-медичні й судово-психіатричні установи МОЗ України.*

Мережу установ судово-медичної експертизи складають Головне бюро судово-медичної експертизи МОЗ України, бюро судово-медичної експертизи управлінь охорони здоров'я обласних державних адміністрацій. До складу обласних бюро входять також міські (міст обласного підпорядкування) і районні (міжрайонні) відділення.

Ці заклади проводять узагальнення судово-експертної практики, атестацію судово-медичних експертів і здійснюють такі основні види судово-медичної експертизи: експертизу трупів, експертизу потерпілих та обвинувачених (живих осіб), експертизу речових доказів, застосовуючи методи судово-медичної криміналістики, гістології, імунології, токсикології, цитології, ДНК-аналізу.

Основним відомчим нормативно-правовим документом, яким керується у своїй діяльності бюро судово-медичної експертизи, є Інструкція «Про проведення судово-медичної експертизи», затверджена наказом МОЗ України від 17.01.1995 р. № 6 [13], а також окремі інструкції щодо порядку проведення судово-медичних експертиз.

Експертна служба МО України складається з Центру судових експертиз МО України та судово-медичних лабораторій оперативного командування ЗС України. До основних класів судових експертиз, які проводяться в експертних підрозділах МО України, відносяться: судово-медичні, криміналістичні та автотехнічні. У своїй діяльності експертні підрозділи відомства керуються наказом Міністерства юстиції України від 22.02.2019 р. № 563/5 «Про затвердження Змін до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень» [16], наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» [14], наказом Міністерства оборони України від 23.03.2017 р. № 168 «Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України» [12] та ін.

Одним з основних завдань експертних підрозділів *Державної прикордонної служби* є проведення криміналістичних експертиз паспортних документів, які згідно із законодавством використовуються під час перетину державного кордону України. Особливої актуальності такі експертизи набули у зв'язку із анексією АР Крим, окупацією окремих територій Донецької та Луганської областей та введенням у 2017 р. безвізового режиму з країнами ЄС та іншими державами світу.

Нормативно-правовою базою Державної прикордонної служби України при виконанні експертних завдань є наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 11.08.2010 р. № 617 «Про затвердження Положення про Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України» [8], наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 05.06.2012 р. № 407 «Про затвердження Інструкції з організації і здійснення перевірки документів громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перетинають державний кордон» [7], наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.07.2017 р. № 580 «Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків

Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України» [10], наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.11.2013 р. № 1109 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення судових експертиз та експертних досліджень паспортних документів Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України» [11] та ін.

До системи експертних установ Служби безпеки України належать: Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України (далі – Інститут). Інститут є державною спеціалізованою експертною установою, яка виконує функції експертної служби.

До складу експертних підрозділів Інституту входить Центр судових і спеціальних експертиз, 15 відокремлених експертних підрозділів у регіональних органах Служби безпеки України.

У Інституті працює понад 120 атестованих судових експертів. Експертними підрозділами Інституту проводяться 22 види судових експертиз за 49 експертними спеціальностями.

До основних класів судових експертиз, які проводять підрозділи, відносяться: криміналістичні експертизи (почеркознавча та лінгвістична експертизи; технічна експертиза документів; експертизи зброї; трасологічні експертизи; вибухотехнічні експертизи; експертизи фототехнічні, портретні та голографічних зображень; експертизи відео-, звукозапису; експертизи спеціальних технічних засобів (СТЗ) негласного отримання інформації; експертизи матеріалів, речовин та виробів); інженерно-технічні експертизи (експертизи безпеки життєдіяльності; будівельно-технічні експертизи; земельно-технічні експертизи; пожежно-технічні експертизи; комп'ютерно-технічні експертизи; оціночно-будівельні експертизи; оціночно-земельні експертизи; телекомунікаційні експертизи; електротехнічні експертизи; експертизи з питань землеустрою) також проводять економічні та товарознавчі експертизи [27].

Відповідно до ст. 7-1 Закону України «Про судову експертизу» підставою проведення судової експертизи є відповідне судове рішення чи рішення органу досудового розслідування, або договір з експертною установою (якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб).

Порядок призначення та проведення Інститутом судових експертиз та експертних досліджень визначений Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень в системі Служби безпеки України від 29.05.2015 № 371 [15]. Вказані функції делеговані на підставі Указу Президента України від 02.04.2009 № 213 [17], яким внесено відповідні зміни до Організаційної структури Служби безпеки України.

Водночас, досліджуючи питання правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні, необхідно звернути увагу на окремі проблеми та неузгодженості, які виникають при застосуванні експертами чинного законодавства України у сфері судово-експертної діяльності. Однією з таких проблем є те, що у Законі України «Про Службу безпеки України» відсутнє правове регулювання судово-експертної діяльності, у зв'язку з чим виникають непоодинокі неузгодженості щодо правових підстав проведення судово-експертної та техніко-криміналістичної діяльності в інтересах практичних підрозділів Служби безпеки України, а також інших компетентних органів.

Висновки

Беручи до уваги викладене, пропонується доповнити ст. 24 Закону України «Про Службу безпеки України» новим пунктом такого змісту: «20) здійснювати судово-експертну та техніко-криміналістичну діяльність в інтересах оперативних і слідчих підрозділів Служби безпеки України, правоохоронних органів та суду, відповідно до вимог чинного законодавства України проводити судові експертизи й експертні дослідження, спеціальні вибухотехнічні роботи».

Внесення зазначених доповнень до Закону України «Про Службу безпеки України» цілком відповідає вимогам п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України та забезпечить використання спеціальних знань і застосування сучасних засобів криміналістичної техніки під час здійснення оперативно-розшукової, контролюючої та антитерористичної діяльності органів і підрозділів Служби безпеки України.

Література

1. Голоколосова А. Реалії законодавчого регулювання проведення судової експертизи хо-

лодної зброї та шляхи його вдосконалення. *Підприємство, господарство і право*. 2016. № 4. С. 97–101.

2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6.06.2005 № 2747-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

4. Кравченко О. А. Правові та організаційні проблеми регулювання судово-експертної діяльності. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2013. Том 26 (65). № 1. С. 233–237.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

6. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

7. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 05.06.2012 № 407 «Про затвердження Інструкції з організації і здійснення перевірки документів громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перетинають державний кордон» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1083-12> (дата звернення 01.06.2019).

8. Наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 11.08.2010 № 617 «Про затвердження Положення про Головний експертно-криміналістичний центр Державної прикордонної служби України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0770-10> (дата звернення 01.06.2019).

9. Наказ МВС України «Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України» від 03.11.2015 № 1343 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15> (дата звернення 01.06.2019).

10. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 10.07.2017 № 580 «Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків Головного експертно-криміналістичного центру Державної прикордонної служби України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0957-17> (дата звернення 01.06.2019).

gov.ua/laws/show/en/z0957-17 (дата звернення 01.06.2019).

11. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 18.11.2013 № 1109 «Про затвердження Інструкції про порядок проведення судових експертиз та експертних досліджень паспортних документів Головним експертно-криміналістичним центром Державної прикордонної служби України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z2086-13> (дата звернення 01.06.2019).

12. Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 № 168 «Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0511-17#n7> (дата звернення 01.06.2019).

13. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Інструкції про проведення судово-медичної експертизи» від 17.01.1995 № 6 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95>.

14. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» від 8.01.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 31.07.2015 № 1915/15) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення 01.06.2019).

15. Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0705-98#n2014> (дата звернення 01.06.2019).

16. Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2019 № 563/5 «Про затвердження Змін до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/z0187-19> (дата звернення 01.06.2019).

17. Питання Служби безпеки України: Указ Президента України від 02.04.2009 № 213/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/2009> (дата звернення 29.06.2019).

18. Пілюков Ю. Сучасна система державних судово-експертних установ в Україні. Окремі напрями удосконалення їх діяльності. *Актуальні*

АНОТАЦІЯ

У статті здійснено аналіз теоретичних питань, які стосуються правового регулювання судово-експертної діяльності в Україні. За результатами проведеного дослідження, звертається увага на те, що ефективна боротьба зі злочинністю неможлива без використання сучасних досягнень різних галузей знань і передових технологій. Акцентовано увагу, що судово-експертна діяльність в Україні допомагає у реформуванні органів юстиції, зокрема, при прийнятті змін та доповнень до ряду нормативно-правових актів, а також при опрацюванні концептуальних розробок та шляхів подальшого системного реформування правоохоронної системи, яка має здійснюватись з урахуванням позитивного світового досвіду та загальновизнаних міжнародних стандартів і практик, у відповідності до стану розвитку суспільних відносин у нашій державі. Також звернено увагу на те, що результати аналізу актів законодавчого регулювання правовідносин, пов'язаних з призначенням та проведенням судових експертиз, містять певні неузгодженості, які стосуються діяльності окремих суб'єктів та визначення меж державного контролю у сфері судово-експертної діяльності, порядку проведення судових експертиз, матеріального і соціального забезпечення судових експертів тощо.

Ключові слова: *правове регулювання, судове розслідування, судово-експертна діяльність, техніко-криміналістична діяльність, судово-експертні установи, судові експертизи*

SUMMARY

The article analyzes theoretical issues related to legal regulation of forensic activity in Ukraine. According to the results of the study, attention is drawn to the fact that an effective fight against crime is impossible without using the modern achievements of different fields of knowledge and advanced technologies. It is emphasized that forensic activity in Ukraine helps in reforming the justice bodies, in particular, in adopting amendments to a number of normative legal acts, as well as in elaborating conceptual developments and ways of further systematic reform of the law enforcement system, which should be carried out taking into account the positive world experience and internationally recognized international standards and practices, in accordance with the state of development of public relations in our country. It is also noted that the results of the analysis of legislative acts of legal relations related to the appointment and conduct of judicial examinations contain certain inconsistencies concerning the activities of individual entities and the definition of the limits of state control in the field of judicial expertise, the procedure for conducting judicial examinations, material and social security of forensic experts.

Keywords: *legal regulation, pre-trial investigation, forensic activity, forensic institutions, forensic examinations*

проблеми правознавства. 2018. Вип. 1 (13). С. 149-154.

19. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>.

20. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

21. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

22. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>.

23. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.

24. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

25. Репешко П. І. Особливості державного регулювання діяльності судових експертів, які не працюють у державних експертних установах. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Державне управління. 2011. Т. 176. Вип. 164. С. 93–96.

26. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.